

AGHAGH UNIVERSITY OF SCIENCE
AND TECHNOLOGY

Nazwa modułu zajęć:	Nauka o materiałach				
Rok akademicki:	2019/2020	Kod:	CIMT-1-401-s	Punkty ECTS:	8
Wydział:	Inżynierii Materiałowej i Ceramiki				
Kierunek:	Inżynieria Materiałowa	Specjalność:	—		
Poziom studiów:	Studia I stopnia	Forma studiów:	Stacjonarne		
Język wykładowy:	Polski	Profil:	Ogólnoakademicki (A)	Semestr:	4
Strona www:	—				
Prowadzący moduł:	prof. dr hab. inż. Lis Jerzy (lis@agh.edu.pl)				

Opis efektów uczenia się dla modułu zajęć

Kod MEU	Student, który zaliczył moduł zajęć zna i rozumie/potrafi/jest gotów do	Powiązania z KEU	Sposób weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta w ramach poszczególnych form zajęć i dla całego modułu zajęć
Wiedza: zna i rozumie			
M_W001	Ma podstawową wiedzę z zakresu budowy materiałów ceramicznych, metalicznych, polimerowych i kompozytów	IMT1A_W03, IMT1A_W01	Aktywność na zajęciach, Egzamin
M_W002	Ma podstawową wiedzę z zakresu właściwości materiałów ceramicznych, metalicznych, polimerowych i kompozytów	IMT1A_W03, IMT1A_W01	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych
M_W003	Ma podstawową wiedzę z zakresu otrzymywania tworzyw ceramicznych, metalicznych, polimerowych i kompozytów	IMT1A_W03, IMT1A_W01	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Wykonanie ćwiczeń, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych
M_W004	Ma podstawową wiedzę na temat relacji: budowa, właściwości-otrzymywanie tworzyw	IMT1A_W01	Aktywność na zajęciach, Egzamin
Umiejętności: potrafi			
M_U001	Posiada umiejętności w zakresie opisu budowy materiałów ceramicznych, metalicznych i polimerowych w skali nano i mikrostruktury.	IMT1A_U01, IMT1A_U05	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Kolokwium, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych

M_U002	Posiada umiejętności w zakresie opisu podstawowych właściwości materiałów.	IMT1A_U01, IMT1A_U05	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Kolokwium, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych
M_U003	Posiada umiejętności w zakresie opisu podstawowych metod otrzymywania materiałów	IMT1A_U03, IMT1A_U04	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Kolokwium, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych
Kompetencje społeczne: jest gotów do			
M_K001	Posiada świadomość konieczności posiadania wiedzy podstawowej przez inżyniera technologa	IMT1A_K01	Aktywność na zajęciach, Egzamin
M_K002	Potrafi w sposób aktywny i kreatywny zdobywać wiedzę wykorzystując pracę zespołową	IMT1A_K02, IMT1A_K03	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych

Liczba godzin zajęć w ramach poszczególnych form zajęć

Suma	Forma zajęć dydaktycznych										
	Wykład	Ćwiczenia audytoryjne	Ćwiczenia laboratoryjne	Ćwiczenia projektowe	Konwersatorium	Zajęcia seminaryjne	Zajęcia praktyczne	Zajęcia terenowe	Zajęcia warsztatowe	Prace kontrolne i przejściowe	Lektorat
105	30	0	45	0	0	30	0	0	0	0	0

Matryca kierunkowych efektów uczenia się w odniesieniu do form zajęć i sposobu zaliczenia, które pozwalają na ich uzyskanie

Kod MEU	Student, który zaliczył moduł zajęć zna i rozumie/potrafi/jest gotów do	Forma zajęć dydaktycznych										
		Wykład	Ćwiczenia audytoryjne	Ćwiczenia laboratoryjne	Ćwiczenia projektowe	Konwersatorium	Zajęcia seminaryjne	Zajęcia praktyczne	Zajęcia terenowe	Zajęcia warsztatowe	Prace kontrolne i przejściowe	Lektorat
Wiedza: zna i rozumie												
M_W001	Ma podstawową wiedzę z zakresu budowy materiałów ceramicznych, metalicznych, polimerowych i kompozytów	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-
M_W002	Ma podstawową wiedzę z zakresu właściwości materiałów ceramicznych, metalicznych, polimerowych i kompozytów	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-
M_W003	Ma podstawową wiedzę z zakresu otrzymywania tworzyw ceramicznych, metalicznych, polimerowych i kompozytów	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-

M_W004	Ma podstawową wiedzę na temat relacji: budowa, właściwości-otrzymywanie tworzyw	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-
Umiejętności: potrafi												
M_U001	Posiada umiejętności w zakresie opisu budowy materiałów ceramicznych, metalicznych i polimerowych w skali nano i mikrostruktury.	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-
M_U002	Posiada umiejętności w zakresie opisu podstawowych właściwości materiałów.	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-
M_U003	Posiada umiejętności w zakresie opisu podstawowych metod otrzymywania materiałów	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-
Kompetencje społeczne: jest gotów do												
M_K001	Posiada świadomość konieczności posiadania wiedzy podstawowej przez inżyniera technologa	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-
M_K002	Potrafi w sposób aktywny i kreatywny zdobywać wiedzę wykorzystując pracę zespołową	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-

Nakład pracy studenta (bilans punktów ECTS)

Forma aktywności studenta	Obciążenie studenta
Udział w zajęciach dydaktycznych/praktyka	105 godz
Przygotowanie do zajęć	95 godz
Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	35 godz
Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2 godz
Sumaryczne obciążenie pracą studenta	237 godz
Punkty ECTS za moduł	8 ECTS

Pozostałe informacje

Szczegółowe treści kształcenia w ramach poszczególnych form zajęć (szczegółowy program wykładów i pozostałych zajęć)

Wykład

Tematem wykładów są podstawowe zagadnienia z Nauki o materiałach oparte na relacji budowa-właściwości-otrzymywanie tworzyw.

CZĘŚĆ A. PODZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA TWORZYW

1. Nauka o materiałach – wprowadzenie – 2 godz

relacje: budowa-właściwości-otrzymywanie-zastosowanie dla materiałów; powstanie i rozwój inżynierii materiałowej, materiał-definicja, podział materiałów: naturalne i

syntetyczne; materiały inżynierskie, tworzywa metaliczne, polimery i materiały ceramiczne, znaczenie poszczególnych grup w rozwoju cywilizacji, spojrzenie na materiały w makro, mikro i nanoskali (nanomateriały)

2. Monokryształy – 2 godz

stan krystaliczny a budowa krystalograficzna, kryształy rzeczywiste (defekty punktowe, liniowe, płaskie), otrzymywanie monokryształów – podstawy krystalizacji, krystalizacja ze fazy gazowej, stopów i roztworów, produkcja monokryształów technicznych – przykłady (metoda Brigmana, Verneuil'a, Czochralskiego, produkcja syntetycznych diamentów), zastosowanie materiałów w formie monokryształów – przykłady

3. Materiały amorficzne, szkła – 2 godz.

materiał amorficzny a krystaliczny, definicja szkielek, warunki powstawania szkła, substancje szklotwórcze, szkła ceramiczne na przykładzie szkielek krzemianowych (budowa, przykłady, warunki otrzymywania z fazy ciekłej i gazowej, metodą zol-żel), tworzywa otrzymywane metodą pirolizy związków organicznych (materiały węglowe, materiały ceramiczne), polimery szkliste, szkła metaliczne, znaczenie i zastosowanie tworzyw amorficznych

4. Polikryształy – 4 godz

tworzywa polikrystaliczne charakterystyka – pojęcie ziarna, granic międzyziarnowych, podstawowe cechy budowy polikryształów jednofazowych, charakterystyczne parametry mikrostruktury (granice, kąty), podstawowe metody otrzymywania polikryształów: spiekanie, krystalizacja z fazy ciekłej i gazowej, polikryształy wielofazowe- klasyfikacja, przykłady otrzymywania: spieki jednofazowe porowate, spieki wielofazowe, cermetale, spieki ceramiczne z fazą szklista z surowców glinokrzemianowych, tworzywa wiązane hydraulicznie

5. Formy występowania materiałów – 2 godz

materiały zdyspergowane: klasyfikacja układów zdyspergowanych, parametry charakteryzujące układy zdyspergowane (wielkość ziarna, powierzchnia właściwa, gęstość nasypowa) przykłady i zastosowanie układów zdyspergowanych, charakterystyka włókien, budowa whiskersów i włókien, włókna ceramiczne, metaliczne i organiczne, znaczenie włókien jako materiałów inżynierskich warstwy jako specyficzna forma występowania materiałów, relacja warstwa-podłoże, parametry charakteryzujące warstwy, podział, przykłady zastosowania warstw z metodami otrzymywania (PVD, CVD, napylenie plazmowe)

6. Kompozyty – 2 godz.

materiały kombinowane naturalne i syntetyczne, klasyfikacja kompozytów ze względu na budowę, wielkość elementów, rodzaje tworzyw, przykłady: nanokompozytów, kompozytów ziarnistych, włóknistych, laminatów, materiałów gradientowych (FGM) – charakterystyczne mikrostruktury tworzyw kompozytowych

CZĘŚĆ B. WŁAŚCIWOŚCI MATERIAŁÓW

7. Odształcenie materiałów – 4 godz

materiał w warunkach pracy i jego właściwości; czynniki działające na materiał; podstawowe charakterystyki mechaniczne materiałów w ujęciu makroskopowym – klasyfikacja reologiczna, odkształcenie sprężyste: właściwości sprężyste monokryształów; stałe sprężystości; stałe materiałowe (E,G,ν); wpływ mikrostruktury na stałe sprężystości, niesprężystość; odkształcenie plastyczne: podstawowe mechanizmy, parametry makroskopowe, granica plastyczności; zestawienie właściwości sprężystych i plastycznych materiałów

8. Dekohezja materiałów – 4 godz

właściwości wytrzymałościowe tworzyw w warunkach statycznych, dynamicznych, zmęczeniowych; parametry określające właściwości wytrzymałościowe, próby

rozciągania, zginania, ściskania, skręcania

elementy mechaniki pęknięcia: wytrzymałość teoretyczna; współczynnik koncentracji naprężeń; odporność materiałów na kruche pęknięcie, energia pęknięcia; defekt krytyczny; parametry tekstury a odporność materiałów na pęknięcie, zjawiska zmęczeniowe, metody określania odporności materiałów na pęknięcie
statystyczna teoria wytrzymałości materiałów kruchych: podstawy teoretyczne teorii Weibulla, wyznaczania modułu Weibulla, metody statystyczne w badaniach wytrzymałościowych materiałów)

inne zjawiska dekohezji: wytrzymałość materiałów plastycznych i lepkosprężystych – metody wyznaczania, parametry; udarność – definicja ; metody wyznaczania, odporność balistyczna materiałów; twardość: definicja, metody wyznaczania, zastosowanie

9. Właściwości materiałów w podwyższonych temperaturach – 2 godz

stabilność materiałów w wysokich temperaturach – temperatury topnienia; pełzanie wysokotemperaturowe: charakterystyka makroskopowa, mechanizmy pełzania, przewodzenie ciepła: mechanizmy, przewodnictwo materiałów jedno i wielofazowych; rozszerzalność cieplna naprężenia cieplne: powstawanie, I i II rodzaju, odporność materiałów na wstrząsy cieplne, tworzywa konstrukcyjne do zastosowania w wysokich temperaturach

10. Materiały w polu elektromagnetycznym 4 godz

przewodnictwo elektryczne: mechanizmy przewodzenia ładunków w ciałach stałych;; parametry określające właściwości przewodzące materiałów – klasyfikacja tworzyw, izolatory elektryczne,)

właściwości dielektryczne: zjawisko polaryzacji, polaryzowalność, stałe dielektryczne, polaryzacja w zmiennym polu elektrycznym, ferroelektryki, właściwości dielektryczne polikryształów,

właściwości magnetyczne :zjawiska magnetyczne w ciałach stałych, para, dia i ferromagnetyki, krzywe histerezy magnetycznej, materiały magnetycznie twarde i miękkie na przykładzie ferrytów, podział i zastosowanie materiałów magnetycznych metalicznych i niemetalicznych

właściwości optyczne: zjawiska załamania, odbicia i absorpcji światła w materiałach, powstawanie barwy, barwa monokryształów i ciał amorficznych, pigmenty i ich wykorzystanie, materiały optyczne, światłowody, optoelektronika

11. Odporność materiałów na agresywne środowiska – 2 godz.

budowa materiałów a odporność chemiczna; odporność na działanie czynników chemicznych: zasad, kwasów, stopionych soli, żużli (przykłady), korozja elektrochemiczna, korozja gazowa, wpływ środowiska (wilgotność, mrozoodporność), odporność na działanie organizmów żywych (biodegradowalność); erozja i odporność na erozję; odporność na ścieranie; odporność na promieniowanie wysokich energii

Ćwiczenia laboratoryjne

Laboratorium ma na celu zapoznanie się praktyczne z metodami badań podstawowych właściwości materiałów.

Ćwiczenia:

1. Ilościowa analiza mikrostruktury materiałów ceramicznych
2. Ultradźwiękowa metoda wyznaczania modułu Younga
3. Wytrzymałość tworzyw.
4. Wytrzymałość teoretyczna i rzeczywista materiałów na przykładzie włókien szklanych
5. Rozszerzalność i przewodność cieplna tworzyw
6. Odporność materiałów na wstrząs cieplny
7. Twardość i odporność na kruche pęknięcie materiałów.

8. Właściwości elektryczne rezystorów liniowych i nieliniowych
9. Podstawowe właściwości magnetyczne tworzyw
10. Właściwości optyczne materiałów.
11. odporność na degradację materiałów.

Zajęcia seminaryjne

Tematem seminarium są zagadnienia nauki o materiałach związane z treścią wykładów

- 1). Nauka o materiałach – zagadnienia wstępne
- 2). Budowa i otrzymywanie monokryształów
- 4). Otrzymywanie i budowa materiałów amorficznych
- 5). Otrzymywanie i budowa polikryształów
- 7). Proszki, włókna, warstwy i kompozyty –budowa, właściwości, otrzymywanie, zastosowanie
- 8). Właściwości mechaniczne I: odkształcenie sprężyste i plastyczne
- 9). Właściwości mechaniczne II: dekohezja
- 10). Właściwości cieplne
- 11). Właściwości elektryczne
- 12). Właściwości magnetyczne
- 13). Właściwości optyczne
- 14). Właściwości materiałów w agresywnych środowiskach
- 15). Kompozyty – elementy projektowania właściwości tworzyw

Metody i techniki kształcenia:

Wykład: Treści prezentowane na wykładzie są przekazywane w formie prezentacji multimedialnej w połączeniu z klasycznym wykładem tablicowym wzbogaconymi o pokazy odnoszące się do prezentowanych zagadnień.

Ćwiczenia laboratoryjne: W trakcie zajęć laboratoryjnych studenci samodzielnie rozwiązują zadany problem praktyczny, dobierając odpowiednie narzędzia. Prowadzący stymuluje grupę do refleksji nad problemem, tak by otrzymane wyniki miały wysoką wartość merytoryczną.

Zajęcia seminaryjne: Na zajęciach seminaryjnych podstawą jest prezentacja multimedialna oraz ustna prowadzona przez studentów. Kolejnym ważnym elementem kształcenia są odpowiedzi na powstałe pytania, a także dyskusja studentów nad prezentowanymi treściami.

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu:

Nie określono

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa:

Wykład:

- Obecność obowiązkowa: Nie

- Zasady udziału w zajęciach: Studenci uczestniczą w zajęciach poznając kolejne treści nauczania zgodnie z sylabusem przedmiotu. Studenci winni na bieżąco zadawać pytania i wyjaśniać wątpliwości. Rejestracja audiowizualna wykładu wymaga zgody prowadzącego.

Ćwiczenia laboratoryjne:

- Obecność obowiązkowa: Tak

- Zasady udziału w zajęciach: Studenci wykonują ćwiczenia laboratoryjne zgodnie z materiałami udostępnionymi przez prowadzącego. Student jest zobowiązany do przygotowania się w przedmiocie wykonywanego ćwiczenia, co może zostać zweryfikowane kolokwium w formie ustnej lub pisemnej. Zaliczenie zajęć odbywa się na podstawie zaprezentowania rozwiązania postawionego problemu. Zaliczenie modułu jest możliwe po zaliczeniu wszystkich zajęć laboratoryjnych.

Zajęcia seminaryjne:

- Obecność obowiązkowa: Tak

- Zasady udziału w zajęciach: Studenci prezentują na forum grupy temat wskazany przez prowadzącego

oraz uczestniczą w dyskusji nad tym tematem. Ocenie podlega zarówno wartość merytoryczna prezentacji, jak i tzw. kompetencje miękkie.

Sposób obliczania oceny końcowej

Wynik egzaminu: 50%
Ocena z seminarium: 30%
Ocena z laboratorium: 20%

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach:

Nie określono

Wymagania wstępne i dodatkowe, z uwzględnieniem sekwencyjności modułów

Brak wymagań wstępnych

Zalecana literatura i pomoce naukowe

Literatura podstawowa:

1. Roman Pampuch "Budowa i właściwości materiałów ceramicznych" Wyd. AGH Kraków 1995
2. Michael. F. Ashby, David R.H. Jones „materiały inżynierskie” t. 1,2. PNT Warszawa 1995
3. „Laboratorium z nauki o materiałach” praca zbiorowa pod redakcją J. Lisa skrypt AGH SU 1566, wyd. AGH , Kraków 2000
4. J. Lis, R. Pampuch „Spiekanie” wyd. AGH Kraków 2000
5. Jerzy Dereń, Jerzy Haber, Roman Pampuch „Chemia ciała stałego” PWN Warszawa 1975

Literatura pomocnicza:

1. Leszek A. Dobrzański "Metaloznawstwo z podstawami nauki o materiałach" WNT Warszawa 1996
2. Marek Blicharski "Wstęp do inżynierii materiałowej" Wyd. AGH 1995
3. Roman Pampuch, Stanisław Błażewicz, Gabriela Górny "Materiały ceramiczne dla elektroniki" Wyd AGH Kraków 1993

Publikacje naukowe osób prowadzących zajęcia związane z tematyką modułu

Nie podano dodatkowych publikacji

Informacje dodatkowe

Brak